

La casa (revisitada) del poeta

Vicent Berenguer (Banyeres de Mariola, 1955) és un dels autors més sòlids del panorama literari valencià de les darreres dècades. Amb l'elegància i la discreció que el caracteritzen, ha sabut crear al llarg dels anys una obra interessant i esplèndida, que avui és posada de nou a l'abast del lector en una antologia de l'obra publicada, junt amb poemes inèdits del 1996 al 2008.

LA TERRA INTERIOR I ALTRES POEMES

VICENT BERENGUER

COL·LECCIÓ «POESIA EDICIONS
DE LA GUERRA», 100

130 PÀGINES / 978-84-96545-88-5 / 10,90 EUROS

EDITORIAL DENES, PAIPORTA, 2011

Aquest recull, que culmina simbòlicament el primer centenar de llibres publicats per Edicions de la Guerra –bé com a editorial, bé com

a col·lecció – proporciona al lector una visió especial de l'obra de Berenguer. Especial perquè es tracta d'una tria realitzada per l'autor de la seua obra fins el moment present, i una tria que ha comportat no sols selecció sinó reescriptura en alguns dels poemes, fet que posa de manifest la relectura i la recreació no com a «exercici d'egolatria sinó com a part integral del procés d'administrar correctament l'energia creativa de la qual es disposa», en paraules del gairebé oracular prologuista Sam Abrams.

Aquesta publicació antològica ha implicat una recopilació depurada, amb uns criteris, per a l'autor, de fidelitat i d'essencialitat. Representa l'evolució dels poemes, no com a conjunt unitari sinó individualment considerats. Tendència aquesta que s'aprecia perfectament en els versos escrits als últims anys. A més, detectem la recerca de l'oralitat i, en alguns moments, fins i tot la col·loquialitat. Berenguer defuig l'elitisme i deixa veure una fèrtil «enyorança amarga de la terra». El to poètic restaria entre Horaci –un Horaci de l'interior valencià– i Ausiàs March; un Ausiàs, però, que esborra nombres de telèfon de la seua agenda, no obstant. En tot cas, aquesta compilació exclou deliberadament tant les tres primeres obres publicades per Berenguer com la magnífica tasca

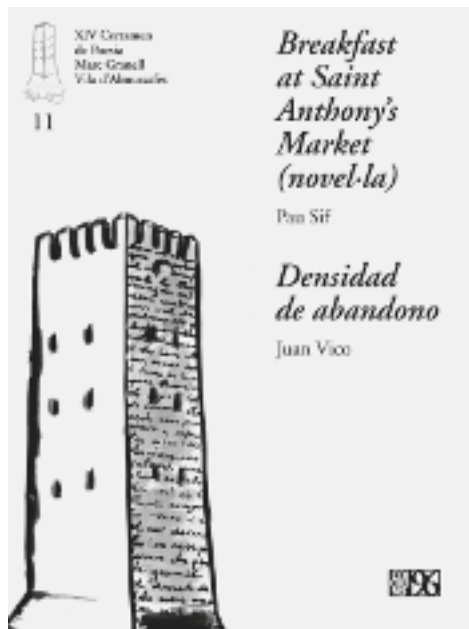
de traducció de poesia galaicoportuguesa, tot i que podem trobar quasi una versió d'un poema de Camões.

Resulta particularment interessant la darrera secció del llibre, on es recullen poemes inèdits escrits entre el 1996 i el 2008. Berenguer no publicava cap obra des de feia tretze anys i ha estat aquesta una retrobada generosa, quasi afectuosa diríem, amb els vells lectors que esperaven més d'un autor que no s'ha prodigat massa. Han passat molts anys i pocs poemes, podríem agosaradament posar en boca de l'autor. Ha pagat la pena l'espera. A més de l'exercici, difícil i arriscat, de visitar la casa del poeta, que són els seus versos, i una casa més llunyana com són els poemes dels que ens separen dècades, Berenguer ha sabut connectar aquella creativitat amb el fil tènue però mai no interromput d'una lírica que en l'actualitat es centra més en la individualitat i l'estètica del poema, que no pas en el conjunt. El «potsimbolisme renovat» proporciona un fruit excel·lent en aquest autor. La idea que impregna aquesta reedició (i reescriptura parcial), a més d'un sòlida i tan productiva nostàlgia d'impossible recuperació, podria esdevindre la de permetre als nous lectors retrobar un autor i una escriptura, tot posant a l'abast una sèrie d'obres avui tan introbables com imprescindibles per a comprendre un poeta tan selecte i tan necessari com Vicent Berenguer.

□ Alexandre Navarro
Lletres Valencianes, n° 30

Dos tipus de poesia antagònics que són dos encerts

Els dos (joves) guanyadors del XIV Certamen de Poesia Marc Granell ens proposen dues maneres d'escriure ben diferents –poesia concreta o poesia abstracta– amb uns resultats brillants.

**BREAKFAST AT SAINT ANTHONY'S MARKET (NOVEL·LA)
/ DENSIDAD DE ABANDONO**

PAU SIF I JUAN VICO

PREMIS DE POESIA MARC GRANELL - VILA D'ALMUSSAFES

COL·LECCIÓ «RAZEF» PREMIS DE POESIA MARC GRANELL -
VILA D'ALMUSSAFES

64 PÀGINES / 978-84-92763-51-1 / 6 EUROS

EDICIONS 96, LA POBLA LLARGA, 2011

Com cada any, s'ha publicat la plaquette amb els premis de poesia Marc Granell-Vila d'Almussafes. Aquest 2011, a més, el llibret té el valor afegit d'ajuntar dues propostes antagòniques però totes dues fascinants.

La primera que ens trobem és la de Pau Sif i el seu irreverent títol *Breakfast at Saint Anthony's Market (novel·la)*. Aquest recull, que entra i ix de l'àmbit poètic amb total naturalitat, també entrecreua dues històries –la mort de l'autor croat Janko Polić Kamov (del qual podem trobar *Blasfèmia* en la mateixa Edicions 96) l'any 1910 a Barcelona i les vivències en present a la Barcelona actual del jo poètic– amb una facilitat sorprenent.

De vegades és tan volgudament detallista, concret, com si volguera «épater» els lectors de poesia. O que pense que en els detalls hi ha la salvació. Amb versos com «Llegir la matrícula d'una moto: CB178BHP.» I, tanmateix, el resultat transpira poesia, alhora que aconseguix reflectir un ambient, una ciutat, un desencant, que queda resumit a la perfecció al darrer i més breu poema –espill i resposta del primer: «Mai no he estat un bon cràpula. / Alguna nit, però, he vist el ventre obert de la ciutat. / L'espera inútil».

Per l'altra banda, *Densidad de abandono* de Juan Vico és un magnífic tractat

de metapoesia i poesia abstracta, amb poemes ben aclaridors com: «Cortinas flotando / en la habitación // sin la habitación.» o de vegades joganers com el poema «H», on la visió del cel des de la finestra d'un hospital ve marcada per l'«hazul».

En aquests versos, Juan Vico es confirma com una veu densa, amb cos, tancada sobre el fet poètic, però alhora permeable a l'exterior, amb una visió que, tanmateix, sempre queda marcada, velada, per aquesta experiència poètica que suara comentàvem. I no és aquest un punt negatiu en la seua poètica, sinó que és ben bé a l'inrevés: li dona un accent nou, una personalitat diferent que ens fa pensar en un autor de gran recorregut futur.

De manera que, en aquest llibre ens trobem amb dues propostes ben diferents però alhora compatibles, com en una gradació: en el primer cas la concreció entra als versos com una riuada purificadora que neteja rambles i rius i en el segon, la poesia tancada s'aprofita d'aquesta realitat per a evitar que la metaliteratura es convertisca en irrespirable, tot dotant-la de nous matisos enriquidors. Més que davant de dues promeses, ens trobem davant de dues realitats.

□ Josep Lluís Roig Sala
Lletres Valencianes, n° 30

Amb una certa recança

Segon llibre de poemes de l'autora de Pego, guanyador del ja ben consolidat premi Vicent Andrés Estellés de poesia de Burjassot. Segon moviment, després de *Claustre* (2007), d'una peça que sona a ciutat desvetllada, a l'acceptació d'un temps de no retorn, a espera, a naufragi.

L'OS DE LA MÚSICA

ISABEL GARCIA CANET

PREMI VAE DE POESIA DE BURJASSOT

COL·LECCIÓ «BROMERA POESIA», 90

95 PÀGINES / 978-84-9824-873-9 / 14,75 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2011

Quina mena de posicionament adopta una persona davant el món quan aquest se li desdibuixa per moments? Què ha de dir una veu quan la set de mots l'embriaga? Aprendre de l'espera, garbellar el temps, els gestos, la llum, i extraure'n el fruit destriat de la corfa. Es tracta del repte a què sembla acararse l'autora d'aquests versos; un treball d'artesanía fet amb paraules, un joc que determina el camí cap a una o cap a l'altra riba del jo.

El recull s'estructua en tres parts —«Llar d'exili», «Desestiejos a la ciutat blava» i «10 naufragis a les fosques»— precedides per sis poemes inicials que potser són els que més recorden l'anterior llibre de versos d'Isabel Garcia Canet, *Claustre*, un llibre possiblement més agosarat que el que ara ens ocupa.

París és l'escenari que ompli la primera part. Es tracta d'un conjunt de deu poemes que homenatgen la ciutat del

Sena i on la imatge del colom s'apareix a l'autora com a metàfora de l'amarg record. Un colom amb les potes ofegades «a punt de neu» a la ciutat on conflueixen destí i nostàlgia, solitud i enyorança.

A la segona part, el lector reviu València, batejada com «la ciutat blava», amb una certa languidesa, a través d'uns textos que descriuen l'exterior i l'interior d'una València muda, venuda a pes, mirall ara d'un cos fràgil que no deixa de buscar i de buscar-se: «No caben les revetlles als balcons; / làngüides garlandes de tapís urbà i decadent / afloren a les canaleres de les teulades, / regalimen paret avall / fossilitzant a cada planta / les íntimes rutines de qui l'habita».

El llibre es tanca amb els deu naufragis enmig de la nit més fosca. Un final que clourà tot allò que ens ha anat desvetllant la resta del poemari: una certa recança davant el pas del temps, un «ésser sense ésser», un «morir i témer».

La lectura d'aquest llibre ens descobreix una sèrie d'imatges preses de la més estricta quotidianitat, imatges que barregen conceptes abstractes amb d'altres d'una identitat més concreta; i el resultat d'aquesta barreja desemboca en versos com ara «d'aquest rebost de pluja sense paraules» o «paraules que ens treuen la pols» o també «trec llustre als

vidres si airege paraules», etc. No sabem fins a quin punt és aquest un element destacable en la poesia d'Isabel Garcia Canet, però potser sí que hi ha una certa combinació d'elements en aquest llibre que traspua una factura poètica que reflexiona sobre el mateix fet d'escriure, inserint-lo en la quotidianitat més immediata.

És per això que la poeta no es distancia per esdevenir una altra veu; ella és el jo del seu poema, indiscutiblement. L'autora arrapa el cos de les paraules, se'n nodreix de la suor i s'hi dona per complet, als versos i també a qui hi ha tingut alguna cosa a veure. No és gratuït, doncs, el fet d'arribar a les darreres pàgines i trobar un llistat abundant d'endrecs que requereixen una lectura detallada, com si d'una part més del llibre es tractés.

□ Begonya Mezquita
Lletres Valencianes, n° 30

Paraules al viu després d'Auschwitz

Tadeusz Różewicz és un dels poetes més importants dins de la poesia polonesa actual. Clar, transparent i compromès, els seus textos, des d'*Angoixa* (1947), *Un guant roig* (1948) o *El temps que corre* (1950) a *Compra gat en sac* (2008), han merescut importants guardons. Així mateix, la traducció de Josep A. Ysern ha estat distingida amb el 28è premi Cavall Verd.

UDOLS D'UN LLOP DE PAPER

TADEUSZ RÓŻEWICZ

TRADUCCIÓ I EDICIÓ A CURA DE JOSEP A. YSERN I LAGARDA

COL·LECCIÓ «POESIA»

416 PÀGINES / 978-84-92763-39-9 / 19,50 EUROS

EDICIONS 96, LA POBLA LLARGA, 2011

El llibre d'aquest «cercador de poesia / des de l'any 1938» s'obre amb «La nova escola filosòfica», un text en prosa on l'autor polonès expressava ja en 1956, entre anècdotes, la seua obra i la seua poètica, en la qual enfrontar-se a la vida i a la soledat són tasques en què s'ofega, però també hi troba l'alè que l'empenta i l'encoratja per tal de seguir endavant.

A més, després de l'antologia, el professor Ysern afegeix un «Epíleg» que és veritablement un estudi sobre Tadeusz Różewicz on poder seguir la biografia del poeta al poble natal, l'afició a la lectura i a parodiar autors consagrats, la vida de partisa evocada amb posterioritat a *Al forat* (1972), l'execució del seu germà Januz en 1944 per la Gestapo, la relació amb el realisme socialista, l'enfrontament amb la poesia occidental que

considera burgesa i corrupta, la mort de sa mare que accentua el seu pessimisme, l'avantguardisme que concentrarà en el teatre i la pràctica «realista» com una constatació de la supervivència a la barbàrie (*El fitxer*, 1960). Aquesta barbàrie és la que omple la poesia de Różewicz de morts que l'«acompanyen a tot arreu», com afirma a «Caseta», on el poeta i el poema esdevenen nínxol; encara que «A un mort» també assegure que «els meus assumptes són assumptes de vius». De mica en mica, tanmateix, anirà allunyant-se de les ferides de la Segona Guerra Mundial i tractarà els problemes de la societat occidental: des del reciclatge a les vaques boges. Aquesta declaració de supervivència el porta a dir que «m'he salvat / quan em treien a una matança» i desencadena l'afirmació d'un quefer a través de les paraules que donen fe d'un home que, malgrat tot, se sent viu, amb les seues contradiccions vitals i socials. És aquesta inclinació cap el realisme i el didactisme la que es veurà reforçada per una reacció contra l'hermetisme i el retoricisme de l'«Awanguardia» i, així, recomana: «fugir les escoles l'atrezzo / toca els cors i les coses / escriu versos senzill.»; per això cal descriure allò més sincer, sense artifici, de memòria, l'espill pot «confondre / la veritat amb els seu reflex».

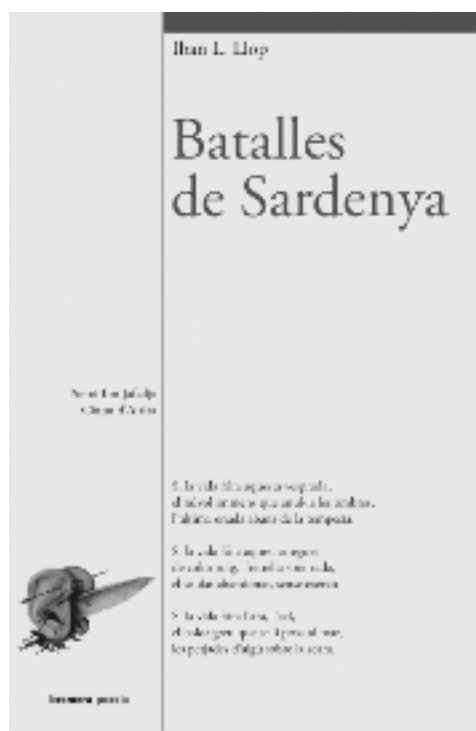
Un dels temes poètics principals de Różewicz rau a reflexionar sobre la poesia. Com afirma en el seu poema poètica «Per què escric?», la poesia és una força «major que la vida». I entre tanta reflexió s'intercala el tractament del temps: «Qui té ara temps / per a escriure poemes», es pregunta. La voràgine dels fets l'ofega i proclama que la poesia «necessita tranquil·litat», no barrejar-se amb els esdeveniments que cal ser viscuts.

Altres temes són l'home privat de facultats humanes, la qual cosa acosta Różewicz a Wittgenstein i a les seues reflexions sobre la incapacitat d'expressió del llenguatge verbal, que fa brollar una veu que proclama el silenci com eixida a la impotència comunicativa. Finalment, un altre tema fonamental és el no-res —«el no-res és un nosaltres», diu a «La casa verda»— que constitueix l'essència del poeta, que l'embogeix i li ofereix l'eixida del llenguatge com solució: la seua poesia.

□ *Pasqual Mas i Usó*
Letres Valencianes, n° 30

Una guerra en vers contra la derrota

Ens trobem davant d'un gran poemari on l'autor –un Ulisses a mig camí entre València i Itàlia– aprofita per a reflexionar el món on vivim i a ell mateix com a testimoni i partícip d'aquest món antic que desapareix i del nou que se'ns ve a sobre (torres Petromed, horts per vendre...)

BATALLES DE SARDENYA

IBAN L. LLOP

PREMI IBN JAFADJA CIUTAT D'ALZIRA

COL·LECCIÓ «BROMERA POESIA», 91

80 PÀGINES / 978-84-9824-887-6 / 14'75 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2011

Hi ha tota una generació d'autors, nascuts aproximadament des de mitjans dels seixanta fins a darreries dels setanta que, malgrat els èxits individuals aconseguits, no han estat analitzats amb una visió global, ni tampoc individual: no hi ha una reflexió profunda sobre allò escrit, sobre allò publicat. Que no siga metapoètica, val a dir.

Aquesta manca de visió global l'han soferta també autors com el que tenim ara entre lletres, que ja fa uns anys va publicar un magnífic i central *Llibre de Nàpols*, on situava clarament la posició del poeta, de l'artista si voleu: no al capdavant de la societat, ni com a testimoni extern, sinó com a coprotagonista no central, alhora que amb voluntat de testimoni, d'interpretació. Aquesta postura permet entremesclar a l'autor les vivències personals amb les cíviques. Un exemple perfecte seria el poema «Mu-

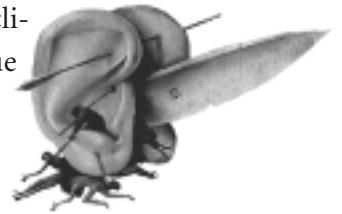

nicipio». Més tard, va aparèixer *Crònica de Calàbria*, en la mateixa línia, però on l'anècdota, poderosíssima, de vegades es menjava la poesia.

I ara publica aquest *Batalles de Sardenya* que busca de manera decidida, voluntària i conscient, aquesta postura de testimoni actiu que assaja d'interpretar. Una postura que li deixa passar del jo al nosaltres amb facilitat, alhora que li permet també distanciar-se d'allò descrit i escrit. Cal aclarir que aquest distanciament li facilita, alhora, allunyar-se del jo postromàntic en el qual encara està immersa bona part de la poesia contemporània, tant com li facilita la reflexió i la contraposició de sentiments. D'aquesta manera, ens ofereix un llibre on el fet poètic no és tan central com ho és la posició del poeta, que des de la postura existencial i descriptiva d'un Ulisses modern que treballa a Itàlia i, per la qual cosa, sempre se sent en aquell punt de retorn perpetu i inacabable que fa sentir les coses més allunyades i, alhora, densament estimades.

Així, obre el llibre amb un seguit de fotografies descrites amb cura gairebé notarial on la nota poètica, forta i sorprenent, ens serà amagada al llarg de tot el poema per a colpejar-nos per sorpresa només al final o en alguna espurna. A la segona part, ens ofereix un

homenatge a autors que l'han acompanyat al llarg del periple (Estellés, Ferrater, Granell, Piera,...); a la tercera juga amb haikús a explicar veloçment imatges associades a la carretera i a la quarta i darrera és on s'esplaija en la línia central de la seua poesia, on desenvolupa aquesta imatge d'un Odisseu que llig la realitat pròpia i la del món (amb dades GPS incloses) entre l'enyorança i el desencís: mai no es pot tornar enrere perquè el món segueix endavant però queda el testimoni, la poesia, «[...] els versos que han clivellat tot el món que m'envolta».

□ Josep Lluís Roig Sala
Lletres Valencianes, n° 30

Capitulaciones

Consigue el poeta Tomás Segovia habitar el cuadro del alma mientras cambian los decorados, el paisajes, los propios personajes de la vida. En *Estuario*, el tiempo es un aliado de la lucidez. La soledad, un premio, testigo de cuanto acontece, vida o recuerdo, dulce decrepitud.

ESTUARIO

TOMÁS SEGOVIA

COL·LECCIÓ «LA CRUZ DEL SUR»

120 PÁGINES / 978-84-15297-01-7 / 15 EUROS

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2011

Hermoso libro, maduro decir, lúcido encontrarse. Este río llega en paz a su estuario. Hay en Tomás Segovia (Valencia, 1927-México, 2011), una voluntad *tolstoyana* de verdad, de libre habitar entre los hombres, de permanecer en la intemperie que la constante introspección proporciona.

«¡Qué poca cosa somos, y qué más da, si el día y su gloria nos sobreviven!» Lúcido, mientras todo se produce o desaparece, esperando una revelación. El peso de la materia fecundada, «Y no recordaré jamás la fórmula / De aquel peso global sin pesadumbre / Con que pesó mi cuerpo en otra inercia». Albergar, en un instante, cuantos fuimos, somos y seremos. Alcanzar «Este presente que no quiere / Tampoco él quitarnos nada». Es Nube, bello poema, llave del *Estuario*. Rige el concepto, «Con toda mi memoria suspendida / Ante esta escena desde siempre mía / Que la llenaba entera / Y reteniendo con su rienda al tiempo / Por no apearme de lo perdurable». Pacto, no alcanzamos el mundo y el mundo no nos alcanza. Testigo, «Qué tentación de recostarme / Sin pensar hasta cuándo (...) / Y estarme aquí mirando / Sin alargar jamás la mano / Cómo naufraga el mundo en la desesperanza». Mas no eliges hasta ese punto, criatura, pues perteneces al mundo y sus mise-

rias. Sorprendido, por cuánto amó. Preguntándose, cuán libre fue; «toda dicha es un cerrar de ojos». Con la soledad, de oscura compañía. Abrazado a la vida, «Pues con un gesto temerario había abierto / La más que peligrosa libertad / En la que todavía hoy / No sé bien cómo habré sobrevivido».

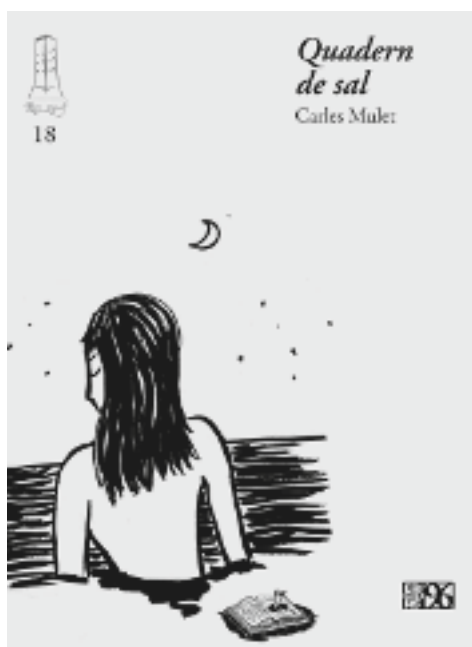
El gran sentimiento: saber que la vida estuvo, toda, una vez, esperándonos, «Y todo era una inmensa y solemne inminencia». Pregunta si lo que fue verdad existió también fuera de su alma. ¿Compartible? Siendo la vocación del poeta convertirlo todo en pasado, asistir con asombro a la propia extinción, «Desmoronado caserío ajeno», alianza duradera, «El tibio cauce de palabras», asido por los dioses del paladar con el anzuelo de la belleza, la tristeza es no poder nombrar la dicha acontecida, «Hoy quisiera ganarle / un poco de terreno a lo indecible». Nadie está en paz sin visitar el lago del deseo sin tiempo, llamado inconsciente, también otoño llamado. Ese tiempo cura, «No haber ahorrado fe / Para tener con qué pagar de viejo». Elegido, «Desposeído rico de mil bienes». Paz, «conformidad iluminada».

Debió acabar este libro magnífico con «Lo que tengo». Busque para el inmenso Ramón Gaya otro estuario.

□ Miquel Martínez
Lletres Valencianes, nº 30

Ferit × la literatura + ferit × l'amor = Poesia

És aquest *Quadern de sal* un text molt literaturitzat, que busca l'excel·lència tècnica, que utilitza els recursos clàssics per aprofundir en el sentiment, ben real, de pèrdua.

QUADERN DE SAL

CARLES MULET

COL·LECCIÓ «RAZEF»

42 PÀGINES / 978-84-92763-66-5 / 4 EUROS

EDICIONS 96, LA POBLA LLARGA, 2011

Carles Mulet, malgrat no haver publicat en excés, no és cap nouvingut a la nostra literatura. Persona activa, lector atent, ha animat amb passió molts dels actes literaris que s'han produït a La Marina o La Safor i més enllà. Possiblement per això, la paraula que millor el definiria seria lletraferit. I potser per això també, per aquest aspecte reverencial envers el text, no s'ha excedit mai en les publicacions, més bé escasses i poc extenses. En poesia, a banda de poemes esparsos apareguts en miscel·lànies o antologies, se li coneix una «carpeta» del 1985 amb el títol «Crestalls de desig». En narrativa tres llibres curts cobreixen aquests trenta anys d'intensa vida literària i poca producció. Encara que a través d'internet ha sabut esquivar el respecte cap al paper en blanc i manté un bloc literari que duu per nom «Nausica» (<http://nausicanova.blogspot.com>).

Però ara ens sorprén amb aquesta plaquette (sempre amb aquest respecte), que és moguda, a la fi, per l'amor (i/o l'absència o pèrdua d'aquest, només faltava!). Però que ningú hi espere sang i fetge, ni llàgrimes ni crits ni balades tendres ni grapats de terra a la boca, no. Però allò que sí trobarà és perfecció formal, i literatura que aprofita d'altra literatura per a poder parlar d'allò que li importa, d'allò que importa.

Perquè això és el primer que sobta, en encarar-se amb el llibret: la perfecció tècnica i formal, alhora que la diversitat de recursos: des d'humils versos de sis síl·labes a l'alexandrí, tot cau dins de la voracitat constructiva de l'autor, des del polisíndeton a l'al·legoria, des de la referencialitat a l'abstracte.

I perquè aprofita aquest domini tècnic per a jugar constantment amb què és el real i quina és la imatge, dins dels poemes, de manera que aquest amor perdut –o quasi– ve referit a la terra («com l'ull d'un aljub», «se m'empoua la mirada»,...) de la mateixa manera que la terra ve referida a la dona («beure al gorg del teu melic»,...) tot aconseguint d'aquesta manera el major encert del llibre, que també és tradició literària però que és on l'autor li trau tot el suc: aquest dolor per la terra maltractada es confon amb el dolor que provoca la pèrdua de l'amor fins el punt que afecta la vida i obliga el poeta a sentir-se aliè, abandonat.

De manera que aquest cant d'amor dolgut tant por ésser llegit com un cant a la terra (que ha perdut o està perdent) com un cant a la dona (que ha perdut o està perdent) perquè, malgrat que és literatura, i que és joc, el dolor que traspuia el llibre és ben físic.

□ Josep Lluís Roig Sala
Lletres Valencianes, n° 30